

PATVIRTINTA
Jonavos vaikų lopšelio-darželio „Saulutė“
direktoriaus 2018 m. gruodžio 31 d.
įsakymu Nr. 1V-254

SMURTO IR PATYČIŲ PREVENCIJOS IR INTERVENCIJOS VYKDYMO JONAVOS VAIKŲ LOPŠELYJE - DARŽELYJE „SAULUTĖ“ TVARKOS APRAŠAS

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo Jonavos vaikų lopšelyje-darželyje „Saulutė“ tvarkos aprašas (toliau – Tvarkos aprašas) nustato lopšelio-darželio prevencijos ir intervencijos priemonių sistemą saugiai nuo smurto ir patyčių aplinkai kurti Jonavos vaikų lopšelyje-darželyje (toliau – lopšelis-darželis), vykdančiame ikimokyklinio ir priešmokyklinio švietimo programas.

2. Prevencijos tikslas – sukurti saugią, vaiko asmenybės augimui, brandai ir ugdomuisi palankią aplinką lopšelyje-darželyje, kuriame vaikai jaučiasi gerbiami, priimti, saugūs, jų nuomonė ir siūlymai yra išklausomi ir vertinami. Psichologinė vaikų savijauta ir saugumas lopšelyje-darželyje susijęs su emocine vaikų, lopšelio-darželio darbuotojų, tėvų (toliau – lopšelio-darželio bendruomenės nariai) gerove, jų tarpusavio santykiais. Prevencija yra nuolatinis, cikliškas (ne baigtinis) procesas, apimantis esamų arba potencialiai galimų problemų identifikavimą, tinkamų priemonių joms spręsti parinkimą ir vykdymą, poveikio į(si)vertinimą ir tolesnių veiksmų planavimą.

3. Prevencijos priemonės, nukreiptos į visus lopšelio-darželio vaikus, padeda išvengti problemų (pvz., patyčių ar kitokio smurto) atsiradimo ir mažinti egzistuojančių problemų mastą. Tiems vaikams, kuriems visam lopšeliui-darželiui taikomos prevencijos priemonės nepaveikios ir jų nepakanka, taikomos papildomos prevencijos priemonės ar (ir) programos, teikiama švietimo pagalba.

4. Tvarkos aprašas remiasi šiais principais:

4.1. į smurtą ir patyčias būtina reaguoti nepriklausomai nuo jų turinio (dėl socialinės padėties, lyties, amžiaus, seksualinės orientacijos, negalios, religinės ar tautinės priklausomybės, išskirtinių bruožų ar kt.) ir formos;

4.2. kiekvienas lopšelio-darželio administracijos atstovas, mokytojas, švietimo pagalbos specialistas ar kitas darbuotojas, pastebėjęs ar sužinojęs apie smurtą ir patyčias, turi reaguoti ir tai stabdyti;

4.3. veiksmų turi būti imamasi visais atvejais, nepriklausomai nuo pranešančiųjų apie smurtą ir patyčias amžiaus ir pareigų, nepriklausomai nuo besityčiojančiųjų ar patiriančių patyčias amžiaus ir pareigų.

5. Tvarkos apraše vartojamos sąvokos:

5.1. Smurtas – veikimu ar neveikimu asmeniui daromas tyčinis fizinis, psichinis, seksualinis, ekonominis ar kitas poveikis, dėl kurio asmuo patiria fizinę, materialinę ar neturtinę žalą. Smurto formos gali būti:

5.1.1. patyčios – psichologinę ar fizinę jėgos persvarą turinčio asmens ar asmenų grupės kitam asmeniui daromi tyčiniai pasikartojantys veiksmai, kuriais siekiama pažeminti jo reputaciją ar orumą, jį įžeisti, įskaudinti ar kitaip sukelti jam psichologinę ar fizinę žalą;

5.1.2. žodinės patyčios – pravardžiavimas, grasinimas, gasdinimas, uĳimas, šaukimas, užgauliojimas, užkabinėjimas, erzinimas, žeminimas, viešas kritikavimas ir pan.;

5.1.3. fizinės patyčios – mušimas, tampymas, spardymas, stumdymas, spaudimas, dusinimas, užkabinėjimas, turtinė žala ir pan.;

5.1.4. socialinės patyčios – socialinė izoliacija arba tyčinė atskirtis, neleidimas dalyvauti bendroje veikoje siekiant pažeminti ir pan.

5.1.5. patyčios kibernetinėje erdvėje – patyčios iš kito asmens naudojantis informacinėmis technologijoms ir (ar) informacinės visuomenės informavimo priemonėmis, siekiant įbauginti tą asmenį, pakenkti jo reputacijai ar kitokiu būdu jį pažeminti, neatsižvelgiant į tai, ar patyčių informacija siunčiama asmeniškai, ar paskleidžiama neapibrėžtam gavėjų skaičiui;

5.2. Smurtą ar patyčias patiriantis vaikas – vaikas, iš kurio yra tyčiojamosi arba smurtaujama;

5.3. Besityčiojantysis ar smurtaujantis – vaikas ar suaugusysis, inicijuojantis patyčias ar smurtą ir (ar) prisidedantis prie jų;

5.4. Smurtą ar patyčias ar patiriantis suaugusysis – administracijos atstovas, mokytojas, švietimo pagalbos specialistas ar kitas darbuotojas, iš kurio tyčiojasi ar smurtauja vaikas (-ai);

5.5. Smurto ar patyčių stebėtojas – vaikas ar suaugusysis, matantis ar žinantis apie smurtą ar patyčias;

5.6. Prevencinė veikla – planingų ir sistemingų priemonių veikla, skirta smurto ar patyčių rizikai mažinti imantis lopšelio-darželio bendruomenės narių (vaikų, administracijos atstovų, pedagogų, švietimo pagalbos specialistų, kitų darbuotojų, tėvų (globėjų, rūpintojų) švietimo, informavimo ir kitų priemonių;

5.7. Smurto ar patyčių intervencija – lopšelio-darželio vadovo, pavaduotojų, pedagogų, švietimo pagalbos specialistų ir kitų lopšelio-darželio darbuotojų (toliau – lopšelio-darželio darbuotojai) koordinuoti veiksmai, nukreipti į smurto ir patyčių stabdymą, taip pat – švietimo pagalbos priemonių visuma;

5.8. Smurto ar patyčių prevencijos ir intervencijos stebėseną – smurto ar patyčių situacijos lopšelyje-darželyje stebėjimas renkant, analizuojant faktus ir informaciją, svarbią šio reiškinio geresniam pažinimui ir valdymui, reiškinio tolesnės raidos ir galimo poveikio prognozavimas.

5.9. Socialinės ir emocinės kompetencijos – vaikų savęs pažinimo, empatijos, problemų ir konfliktų sprendimo, pykčio valdymo, streso įveikos, bendravimo ir bendradarbiavimo, kiti socialiniai įgūdžiai.

6. Saugios aplinkos lopšelyje-darželyje kūrimas apima glaudžiai tarpusavyje susijusius, integraliai veikiančius komponentus: lopšelio-darželio veiklą ir valdymą, socialinių ir emocinių kompetencijų ugdymą, pozityvaus lopšelio-darželio mikroklimato kūrimą, vaikų pozityvių vertybių formavimą ir tėvų (globėjų, rūpintojų) (toliau – tėvai) į(si)traukimą.

7. Tvarkos aprašas parengtas vadovaujantis Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencija, Lietuvos Respublikos švietimo įstatymu, Lietuvos Respublikos vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros įstatymu, Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymu, kitais įstatymų įgyvendinamaisiais teisės aktais.

II SKYRIUS

SMURTO STEBĖSENA IR PREVENCIJA VAIKŲ LOPŠELYJE – DARŽELYJE

8. Smurto prevencija ir intervencija yra svarbi lopšelio-darželio veiklos dalis, kurios planavimu, organizavimu ir stebėseną rūpinasi lopšelio-darželio vadovas, vaiko gerovės komisijos nariai, pedagogai, o ją vykdo visi lopšelio-darželio bendruomenės nariai.

9. Lopšelio-darželio vadovas:

9.1. vadovauja Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro patvirtintų Smurto prevencijos įgyvendinimo mokyklose rekomendacijų įgyvendinimui;

9.2. yra atsakingas už Tvarkos aprašo parengimą, pristatymą lopšelio-darželio bendruomenei ir stebėsenos vykdymą;

9.3. atsako už saugios, sveikos, užkertančios kelią bet kokioms smurto ir patyčių apraiškoms, emociškai saugios ugdymosi aplinkos lopšelyje-darželyje kūrimą, puoselėjimą;

9.4. koordinuoja lopšelyje-darželyje vykdomų prevencijos programų vykdymą;

9.5. atsako už reagavimą į smurtą ir patyčias pagal Tvarkos apraše numatytų veiksmų seką.

10. Prevencijos ir intervencijos vykdymo tvarkos įgyvendinimą koordinuoja trys atsakingi asmenys. Lopšelio-darželio vadovas jais paskiria Vaiko gerovės komisijos narius ir/ar kitus asmenis ir patvirtina savo įsakymu. Šie atsakingi asmenys reguliariai:

10.1. inicijuoja ir koordinuoja anoniminės darbuotojų, vaikų tėvų apklausos apie patyčių paplitimą lopšelyje-darželyje vykdymą, analizuoja apklausos duomenis, apklausos rezultatus pristato lopšelio-darželio bendruomenei;

10.2. surenka apibendrintus duomenis dėl lopšelyje-darželyje fiksuotų pranešimų apie patyčias ar smurtą ir atlieka jų analizę ne mažiau kaip du kartus per metus;

- 10.3. vadovaudamiesi apklausos ir pranešimų apie patyčias analizės duomenimis, rengia smurto ir patyčių prevencijos bei intervencijos priemonių planą;
- 10.4. svarsto smurto ir patyčių prevencijos bei intervencijos priemonių plano įgyvendinimą;
- 10.5. konsultuoja, teikia pagalbą smurto ir patyčių prevencijos bei intervencijos klausimais;
- 10.6. teikia pasiūlymus lopšelio-darželio vadovui dėl smurto ir patyčių prevencijos bei intervencijos priemonių įgyvendinimo lopšelyje-darželyje, darbuotojų kvalifikacijos tobulinimo patyčių prevencijos ar intervencijos srityje ir kitais klausimais;
- 10.7. teikia siūlymus lopšelio-darželio vadovui dėl Tvarkos ar kitų lopšelio-darželio dokumentų tobulinimo;
- 10.8. atlieka kitus Tvarkoje ir kituose lopšelio-darželio dokumentuose numatytus veiksmus.
11. Grupių mokytojai reguliariai analizuoja turimus pranešimus apie smurtą/patyčias, informuoja vaiko gerovės komisijos narius, koordinuojančius vykdymo tvarką, apie prevencijos, intervencijos priemonių rezultatus grupėse, teikia kitą svarbią informaciją.
12. Lopšelis–darželis sudaro sąlygas kiekvienam vaikui nuolat dalyvauti ilgalaikėje socialines ir emocines kompetencijas ugdančioje prevencinėje programoje. Vaikai mokomi pykčio valdymo, streso įveikimo, bendravimo ir bendradarbiavimo ir kitų socialinių įgūdžių.
13. Vaikų socialinių ir emocinių kompetencijų ugdymas vykdomas:
 - 13.1. integruojant šių kompetencijų ugdymą į ugdymo turinį;
 - 13.2. įgyvendinant prevencines intervencines programas;
 - 13.3. integruojant šių kompetencijų ugdymą į neformaliojo vaikų švietimo veiklas;
 - 13.4. organizuojant akcijas;
 - 13.5. rengiant grupių bendruomenių ir lopšelio-darželio renginius.
14. Lopšelis-darželis bendradarbiauja su vaikų tėvais, įtraukia juos į aktyvų dalyvavimą sprendžiant smurto ar patyčių atvejus lopšelio-darželio aplinkoje.

III SKYRIUS SMURTO INTERVENCIJA LOPŠELYJE- DARŽELYJE

16. Visais smurto, įtariamų ir realių patyčių atvejais kiekvienas lopšelio-darželio administracijos atstovas, ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo mokytojas ar švietimo pagalbos specialistas, kitas darbuotojas reaguodamas:
 - 16.1. įsikiša, įtarus ir/ar pastebėjus smurtą/patyčias ir nutraukia bet kokius tokį įtarimą keliančius veiksmus;
 - 16.2. primena asmeniui, kuris smurtauja/tyčiojasi, lopšelio-darželio nuostatas ir elgesio taisykles;
 - 16.3. esant pagalbos vaiko sveikatai ir gyvybei reikalingumui, kreipiasi į pagalbą galinčius suteikti asmenis (tėvus (globėjus, rūpintojus) ar darželio darbuotojus) ar institucijas (pvz., policija, greitoji pagalba);
 - 16.4. kibernetinių patyčių atveju išsaugo vykstančių kibernetinių patyčių įrodymus;
 - 16.5. užpildo pranešimo apie smurtą/patyčias formą (2 priedas);
 - 16.6. informuoja VGK komisijos narius, koordinuojančius smurto ir patyčių prevenciją, apie įtariamą ir/ar įvykusį smurtą, pateikdamas užpildytą formą;
 - 16.7. dalyvauja įvykusio smurto ar patyčių atvejo tyrime, bendradarbiauja su suinteresuotais asmenimis ar institucijomis.
17. VGK komisijos nariai, koordinuojantys smurto ir patyčių prevenciją, gavę informaciją apie smurtą:
 - 17.1. organizuoja individualius pokalbius su smurto/patyčių dalyviais, esant poreikiui, informuoja vaikų tėvus (globėjus, rūpintojus), kviečia juos dalyvauti pokalbiuose;
 - 17.2. įvertina grėsmę mokiniui, jo sveikatai ir, esant poreikiui, kreipiasi į pagalbą galinčius suteikti asmenis (tėvus (globėjus rūpintojus) ar lopšelio-darželio darbuotojus) ar institucijas (pvz., policija, greitoji pagalba);

17.3. numato pagalbos (psichologinės, socialinės, pedagoginės, teisinės) smurtą ar patyčias patyrusiam asmeniui, smurtavusiam ar besityčiojusiam asmeniui, smurtą ar patyčias stebėjusiems asmenims organizavimą ir sudaro veiksmų planą;

17.4. vykdo plane numatytas veiklas, stebi, analizuoja, situaciją, esant poreikiui koreguoja sudarytą veiksmų planą;

17.5. nesiliaujant smurtui/patyčioms ar esant sudėtingesniais atvejais, nedelsiant informuoja lopšelio-darželio vadovą apie esamą situaciją ir perduoda surinktus faktus.

18. Lopšelio-darželio vadovas, įvertinęs turimą informaciją:

18.1. nustatęs įvykio baigties vidutinį ar sunkų rizikos laipsnį, praneša savivaldybės Vaiko teisių apsaugos skyriui, policijai ir steigėjui įvykio dieną.

18.2. atlieka kitus įstatymais numatytus veiksmus.

19. Smurto/patyčių dalyviams pagal individualius poreikius lopšelyje-darželyje teikiama švietimo pagalbos specialistų pagalba: socialinio pedagogo, psichologo.

20. Smurtavusiam ir smurtą patyrusiam nepilnamečiui asmeniui kartu su jį lydinčiais tėvais (globėjais, rūpintojais) ne vėliau kaip per 5 darbo dienas nuo pranešimo apie smurto faktą momento suteikiama psichologinė pagalba.

21. Psichologinės pagalbos trukmę nustato psichologas, įvertinęs kiekvieno smurto epizodo aplinkybių visumą ir atsižvelgdamas į švietimo ir mokslo ministro nustatytą psichologinės pagalbos teikimo tvarką.

22. Tais atvejais, kai lopšelyje-darželyje nėra švietimo pagalbos specialistų ar yra kitos priežastys, dėl kurių negali būti teikiama švietimo ar kita pagalba ar netikslinga ją teikti lopšelyje-darželyje, lopšelio-darželio vadovas nukreipia vaiką ir jo tėvus (globėjus, rūpintojus) į Jonavos rajono savivaldybės pedagoginę psichologinę tarnybą arba, esant reikalui, į Jonavos PSPC psichikos sveikatos centrą.

IV SKYRIUS BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

23. Lopšelio-darželio darbuotojai supažindinami su šia Tvarka kiekvienų mokslo metų pirmąjį mėnesį, naujai priimtas darbuotojas – pirmąją darbo savaitę.

24. Tėvai su šia tvarka supažindinami individualių pokalbių, susirinkimų metu.

25. Visi dokumentai, esantys mokinio asmens byloje, ir duomenys, susiję su mokiniu ir jo asmeniniu gyvenimu, yra konfidencialūs ir naudojami tik tiek, kiek tai būtina atsakingiems fiziniams ar juridiniams asmenims atlikti pavestas funkcijas, užtikrinti mokinio teises ir teisėtus interesus.
